

UNITÁRIUS KÖZLÖNY.

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTIK DR. BRASSAI SÁMUEL és BOROS GYÖRGY.

Előfizetési ára egész évre 2 korona 40 fillér (1 frt 20 kr.) Egyes szám ára :
24 fillér (12 kr.) A Dávid Ferencz Egylet rendes tagjai, 5 évi kötelezettséggel,
egy évre csak 2 koronát fizetnek. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyll. pénztárnokhoz
küldendő Kolozsvárra (viz-utca 5. sz.)

Gethsemáné kertje.

Gethsemáné felett, jaj be
Borus az ég kékje;
Vészes felhők éje borult
Vidám, szép egére.

S mintha egy nagy, mély sóhajtás
Szállna át a kerten:
Hűvös tavasz szellőjétől
Lomb s virág megrezzen.

Hervadjatok, — ne nyiljatok
Balzsamos virágok,
Az üldözött Szeretet sir
Könnyet ma itt rátok.

Getshemáné kertje mélyén,
Mélyen elborulva —
Isten fia imádkozik,
Arczczal földre hullva.

»Utadra tanítottam
Kiválasztott néped,
Hirdettem sok, nagy jószágod,
Fénylő dicsőséged.

Vigasztaltam a szenvedőt,
Békességet szóltam,
S én — futok mint üldözött vad,
Uttalan vadonban.

Oh szomorú mindhalálig
Az én lelkem s életem,
Nem ért . . . nem ért . . . jaj látom, hogy
Elvész az én népem.

Oh én Uram, én Teremtőm !
Felette gyöttrődöm . . .
Muljék: el a pohár tőlem . . .
Irgalmad könyörgöm !«

. . . Hálátlan nép ! A tennap még
Hozsánnát kiáltott,
S ma tövissé váltak utján
A pálmák s virágok.

Zord poroszlók közelednek . . .
El van veszve : tudja.
Ott közelg a tanítvány is,
A ki elárulja.

Elárulja *Judás* — csókkal ;
Péter megtagadja ;
Gonosz papifejedelmek
Kezeibe adva.

S felzúg vadul a »feszítsd meg !«
Ostorozzák, verik.
Viszi nehéz keresztfáját
A Golgota *helyig*.

Ott függ . . . vérzik . . . ott vivódik,
Szenved a kereszten . . .
Hogy beteljék mind az Irás
Egy Igazan, Szentem.

S kinja súlyát már nem bírva,
Felkiált még : »Éli,
Éli lamma sabaktani . . . ? !«*
. . . És az *ember* megszűnt élni . . .

* * *

* Én istenem, én istenem ! miért hagytál el engemet !

Harmadnapra, virradatra,
— Tünnén az éj réme —
A Keresztről Glória-fény
Verődik az égre.

Feltámadott a hívőknek . . .
Husvét: hirdessétek.
. . . Oh *Szeretet!* nagy, hatalmas,
A te dicsőséged.

Murányi Sándor.

Jézus Krisztus.

(Munkácsy képe előtt.)

Egy kép van előttem. Távolból tekintve feltűnik rajta a valáiról lazán, ránczosan lecsüngő fehérköntös. E szokatlan öltözet közelebb vonz, de már ekkor többé nem az egyszerű öltözetet nézem, hanem egy soha sem látott, s mégis oly ismert, oly barát-ságos arcot. — Egy férfi arca az. Hosszu gyér szakál övezi állát, de a nőiesség bűbája ömlik el rajta. — Nemcsak nőiesség ez, hanem annál sokkal több: a férfi erély, a női kellem, a jóság, szelidség, mély bölcsesség, ártatlanság, férfias bátorság, megmásíthatlan elszántság, szóval, oly ritka jellemvonások ömlenek el rajta, a melyek feledtetik az alak sudarsága, a haj hosszú fűrtjei, a szemek szépsége, az orr ritka metszete s más természeti tényezők vizsgálatát. — Vele együtt mi is el vagyunk ragadva messze, messsze, kívül a közönséges lények társaságán.

Kié ez a kép? Jézus Krisztusé. S ki műve? A Munkácsy Mihályé. Midőn ezt megtudtam, már két dolog kezdett foglalkoztatni. Honnan festette a művész ezt a képét annak, a kit soha sem látott?

Eszembe jut, hogy nem most látok én először képet a Jézus Krisztusról, de mindazoktól oly nagyban különbözik ez. Azoknak homlokát égi dicsfény övezte körül. Olyan, milyent a nap sugároz szét reggel, midőn felemelkedett a hegy orma fölébe. Azokat én mindig rendkívül csodáltam s bizonyos félelem hatott át szemlélésök felett, de ha mint gyermek az anyja, Mária, ölében ült, elfeledtem a fiu mellett az anyát s nem értettem mit keres a földiek között az égi; ha a templomban a papok között láttam, hallgatva azok tanítását, azt kérdeztem: avagy nem azoknak kellene-e tanulniok tőle; s végül midőn ott csüngött a kegyetlen kereszten és drága vére hosszú cseppekben hullott alá az emberkézcsinálta tövis koszoru alól, akkor már méltatlankodás fogott el és így szólék: avagy lehetséges-e, hogy az emberi gonoszság végképen diadalmaskodhassék a felett, a mi isteni szentség?

Visszatérek a Munkácsy képéhez, és azt mondom, ime ez az! Ez az igazi művész, ez a valódi Jézus, a Krisztus, mert erről eszembe jut az a nevezetes husvéti ünnep, midőn a tizenkét éves Jézust felvitték szülői, hogy ő is lássa az Ur házának fényes városát, s megjelenjék a templomban, mely az egész népé vala s megértem a kétségbeesett édes anya feddő kérdését, midőn a templomból, hova a gyermekies vágy, a jeruzsálemi nagy papok láthatása csábitotta, elé kerülvén így szólt neki: Fiam, miért cselekedtél így mi velünk? Ime, a te atyád és én nagy bánattal kerestünk tégedet.“ (Luk. 2. r. 48.)

Ha ezt a Jézust szemlélem, megérthetővé válik előttem, hogy Názáretet elhagyja, elmegy a Jordán mellé, hogy ő is felvegye a Keresztelő János kereszttségét, miképpen azt mások is tevék, mert jól tudta, hogy teljesíteni kell minden parancsolatot.

Midőn olvasom az evangéliumból, Péterhez intézett hívó szavát: kövess engemet, kész vagyok eldobni a hálót, hogy felvegyem az ő igáját, a mely nehéz ugyan, de gyönyörűsége, mivel mesterm, tanítóm, jó barátom szava szólt hozzám, kiről ha szelid jóságú arcát nézem, bizvást elhiszem, hogy megérti gyarlóságaimat és kipótolja hiányaimat.

A templomban körül nézek, szemembe tűnik mit rakott az emberek vállaira a hiúság, a látszani vágyás s többé nem kételkedem, hogy lehetséges volt, hogy elfogja az a szent harag, melylyel kiüzé a templomból a kufárokat és a galambárosokat.

Az az átható tekintet, mely előtt a Pilátus arca elborul, s melynek láttára a diadalmat remélt zsidó farizeusok dühe fogcsikorgatásban és kezeik szorongatásában tör ki, olyan magasztos, olyan fenségesnek tűnik fel előttem, hogy eloszlik minden kétségem, a mely valaha jelentkezett, midőn olvasám, hogy a hánykodó tenger hullámait is megtudta zabolázni, mert látom, hogy az ő ereje nem a testiekben rejlik, az ő hatalma nem a földiek felett uralkodik. Ő a szellemország ura s ezért törpül el előtte a földi hatalmasság, ha Róma helytartója is az; ezért csillapodik le az emberi indulatok árja, ha oly hullámokat vetne is, mint maga a tenger.

Most már az is világos előttem, honnan lehetett az, hogy neki a nők, a szelid, a kegyes nők voltak barátai. Ezek s csupán ezek tudtak betekinteni az ő lelke mélységébe. Ezek tudták megérteni azt, hogy ember hogyan szánhatja rá életét a szegények, az ügyefogyottak gyámolítására, a tudatlanok tanítására, a kis gyermekek szeretésére.

Munkácsy jól ismerte a Jézus Krisztust, s neki sikerült oly hű képét festeni, a melyre ha rá tekint az, a ki az evangéliumokat jól ismeri, önkéntlenül így szól: ime ez a Jézus Krisztus, a kit én kerestem, de a kit mostanig nem találtam s a kit ezután elfeledni soha nem fogok.

Boros György.

Krisztus és a felhő.

(Krisztus monda.)

Felhő, felhő, barna felhő,
Magas égen járó-kelő,
Állj meg csak egy szóra;
Tudok rólad egy szép mesét,
Nem is mese, igaz beszéd,
Akárki mit szólna.

Elvégezték, kimondották,
Hogy Jézusnak vérét ontják:
El kell fogni bármi áron,
Nyomát venni bokron-árkon.
A Megváltó észreveszi,
Mit akarnak ellenségi
S futni készül a mezőre,
Onnan be a mély erdőre;
Üldözői mind nyomába,
De a felhő, a mint látja,
Hogy elfogják a megváltót,
— Hirtelen a földre szállott
S szemök elől eltakarta,
A megváltót futni hagyta.
Futott, futott a mezőre,
Onnan meg a mély erdőre;
S bokrok alján meghuzódik,
De a gerle árulkodik:
Szegény Krisztust ott megfogták,
Kinhalálra elhurcolták.
És a felhő mindezt látva
Villámot szór haragjába.
S szórja, szórja, egyre szórja,
Valahányszor elgondolja:
Hogy fogák el a Megváltót,
Ambátor, hogy közbe állott.
S néha-néha *könnyét ejti,*
Bus halálát nem felejtí.

Brassó, 1893, nov. 15.

Végh Mátyás.

A nő működése otthon, a társadalomban és a közpályán.

Tisztelt hallgatóság!

Midőn a megtisztelő felhívásnak engedve, ezen felolvasásra vállalkoztam; azon meleg óhajtás vezérelt, hogy az erkölcsi szép czélt, melyet a D. F. Egylet, felolvasásai által elérni kíván, parányi részben én is előmozdítam.

De mikor meggondoltam, mily nagyhatásu, tanulságos és élvezetes felolvasásokat tartottak már e helyen; kiváló képzettségű és tudós férfiak . . . szellemdus nők . . . megvallom csüggedés fogott el; mert éreztem, hogy erőmet túlbecsültem.

Mindamellettt bátorságot merittem ígéretem teljesítésére, azon elvből, hogy mindenki csak annyit köteles tenni, a mennyi tőle kitelik.

És azért, ha felolvasásom a várakozásnak nem is felel meg, kérem a t. Hallgatóságot, tekintse jó akaratomat és legyen kegyes elnézéssel.

Felolvasásom tárgya: *a nő működése otthon, a társadalomban és a közpályán.*

Mint látni méltóztatnak tárgyam nem új, a női-kérdéssel foglalkozik, melyről már oly sokat irtak és beszéltek, különböző szempontból; különböző felfogással, jó akarattal és alapos tanulmányokkal.

De mivel a női-kérdés egy kimerithetlen kutforrás tárgya; és főképp mert a magyar nemzet jövőjére, jólétére lényeges befolyást gyakorol; azt tartom nem fölösleges, ha e kérdéssel minél többet foglalkozunk.

Részletekbe nem bocsátkozom, nehogy szives türelmükkel visszaéljek; hanem igyekszem a nő hatáskörét, e három különböző álláspontból tekintve, a lehető rövidséggel tárgyalni.

Czélom: a tulzásoktól való óvás. Tulzásnak nevezem, ha az *elég*-nek a határát átlépjük, akár szóval, akár tettel. Mert valamint a kellő mennyiségű só magadja az ételnek az ő jó ízét, ellenben ha nagyon sózzuk élvezhetlenné tesszük azt; épp úgy lehet a takarékos költsékezésnek — a pazarlás; a czélszerű csinoságnak — a fényűzés; a szerény tevékenységnek — a szereplési vágy az elrontója.

Pedig éppen ezekben tapasztalhatók a jelenkor legnagyobb tulzásai.

Ezen bevezetés után előre bocsátom, hogy a nőt házi körében úgy mutatom be, a mint számosakat ismertem és ismerem; kik hivatásuk teljes öntudatával birva, a női és anyai köteleességet szeretettel és odaadással teljesítik.

Tehát keressünk fel egy ily nőt otthon, az ő igazi birodalmá-

mában, melynek ő a központja, jó szelleme, gondviselője; ki övéi körében keresi és találja örömét, szórakozását; kinek övéi boldogítása legfőbb dicsvágya.

Ez a nő, férjének nem csak élettársa, hanem egyuttal legjobb barátja is, ki gondolataiban osztozik; nehéz napokban vigasztalója, bátorítója. Közös érdekből, közös célra törekednek; férje keresményét megkímélve, háztartását okos számítással vezeti. Hazai és humánus czéloknek meleg pártolója; de oknélküli kiadásokat nem teszen: mert jól tudja, hogy midőn családja javára takarékoskodik, egyuttal nemzeti czélt is mozdít elő; mivel minden egyes család az összes nagy családnak egy részecskéjét képezi. És a vagyonosodás úgy az egyesek, mint a nemzetek függetlenségének alapköve.

Egy szóval a család jóléte, a nő kezébe van letéve.

Nem állhatok ellen, hogy e helyen említést ne tegyek egy magas állásu, igen derék uri nőről, kit férje, öreg korában is, mindig „angyalom“-nak nevezett. — Ezt pedig édes anyja jótanácsának köszönhetette; melyet később ő is a saját leányainak (5-en voltak) átadott.

A jótanács így hangzott:

„A nő odahaza is, bár egyszerűen, de mindig tisztán és csinosan legyen öltözködve“.

„A hazatérő férjet barátságosan fogadja.“

„Mindig olyan ételeket főzessen, melyeket a férj is szeret“.

„Panaszokkal, kivált cselédügyek elmondásával, ne kedvetlenitse.“

„Ha véleménykülönbség van köztük, azt sem a gyermekeknek, sem a cselédeknek tudni nem szabad.“

„A nő a maga véleményét mondja el, de ne vitatkozzék; s ha a következmény a nőnek ad is igazat: férjének e miatt szemrehányást ne tegyen.“

És ez az asszony azt állította, hogy ilyen gyöngéd bánás mellett, a legvadab férfi is megszelidül.

(Bocsánatot kérek e kifejezésért . . . de ő így mondta.) Annyi tény, hogy ezen urinőnek a vejei hálásan megköszönték neki, hogy oly derék, jó feleségeket nevelt a számukra.

De tárgyamra térek.

A gyermekek, kivált a leányok nevelésénél, az anyát soha sem pótolhatja az apa. A nő türelmes, önfeláldozó természeténél fogva, sokkal több képességgel bír arra, hogy sok aprólékos dolgot, mely a gyermekre testileg vagy lelkileg, káros hatással lehetne, észrevegyen és elhárítson.

Ez okból a gondos anya csak akkor hagyja el a házát, ha gyermekeit *hű* kezekre, *nyugodtan* bízhatja. Mert nem csak a testi

gondozás; hanem a gyermek lelki fejlődésének helyes irányt adni: az anya legnehezebb, de egyszersmind legszentebb kötelességeihez tartozik.

E tekintetben az apára keveset vagy ritkán számíthat; mivel a férfi hivatása és szokásainál fogva, csak kivételes esetekben foglalkozhatik hosszabban gyermekeivel.

Igaz, hogy az iskolákban mindent meg lehet tanulni, mi az életpályán szükséges, hasznos és szép... De a *szívjóság, vallásosság, szerénység, munkásság, illem, ember- és hazaszeretet*: ezeknek legelső és legjobb oktatója maga az anya. Nem mintha érett gondolkozás és önképzés által ezen tulajdonokat és érzelmeket magunkkévvá ne tehetnők... De mennyivel bensőbb melegséget nyernek azon emlékezet által; ha azokat gyöngéd anyai kéz oltatta keblünkbe; ha tőle láttuk, tőle hallottuk; ha ugyszólván az anyatejjel szívtuk azokat magunkba.

S ha elgondoljuk, mily magasztos a nő feladata és hatásköre otthon; csodálkoznunk kell, ha vannak nők, kik a szeretet és nagyrabecsülés édes, boldogító nyilvánulását, melyet csaiádjuk körében élvezhetnek, a házon kívül elérhető, bizonytalan eredményekért kockáztatják.

S bár elismerem azon állítás igazságát, hogy: boldog otthont, csak boldog nő teremthet; másrészt az is igaz, hogy boldogtalanságának gyakran a nő maga az okozója. Sok családot a fényűzés, negyrvággyás, pazar és gondatlan háztartás tesz tönkre.

Továbbá hányszor történik, hogy meggondolatlanul vagy indulatosságból kiejtett kiméletlen szavak, a házi elégedetlenség előidézői. És az ugynevezett *házi jelenetek*, a gyermekek ártatlan szívében, sokszor az egész életre kiható rombolást visznek véghez. Mert a szülék közötti diszharmoniót látva, a szeretet mérlegének, az egyik félnek a rovására, okvetlen csökkenni kell.

Félreértések elkerülése végett kijelentem, hogy a fennebb mondottakkal, nem azt akartam kifejezni, hogy a férjes vagy családos nő a társadalmi élet mozgalmaiban egyáltalán ne vegyen részt... Nem!... Hiszen ez szintén tulzás lenne!

Szükséges, hogy kedélyünket, nemes szórakozás és szellemi élvezetek által felfrissítsük. — Aztán az a társadalom, a melyben élünk, kell, hogy érdekeljen bennünket; annak czélszerű hasznos és jótékony intézményeiben, részt kell, hogy vegyünk. De csak oly mértékben, a mennyire ezt családi körülményeink és vagyoni helyzetünk megengedi.

Itt persze sok függ a helyes felfogástól. Mert bár a jótékony-ság gyakorlása, szintén a női erényekhez tartozik; ám de ha azt a saját családunk elhanyagolása és megrövidítésével gyakoroljuk: akkor a társadalomnak és általa az emberiségnek, többet ártunk,

mint használunk. Kivált, ha meggondoljuk, hogy a példa milyen ragadós.

Igen! Gyámolítsuk legjobb tehetségünk szeriut, az elággott szegényeket, a munkatehetetlent; vigasztaljuk a szerencsétlent, gondoskodjunk az árvákról . . . De a munkabíró, épkézlábu embert úgy segítsük, hogy keresethez juttassuk; különben könnyen leszünk a dologtalanságnak támogatói.

E téren már eddig is azt a sajnós tapasztalatot tettük: hogy egyleteink szaporodásával a munkakereső fogy (a cselédféléket értem) úgy, hogy sokszor alig tudunk a pénzünkért munkáskezet kapni.

Meglehet, hogy szavaim rosszalást zuditnak szegény fejemre, mégis bátorságot veszek magamnak, e helyen kimondani:

hogy Kolozsvárt, úgy a lakosság számát, mint a pénzügyi viszonyokat tekintve, *túlságosan sok egyletünk van*; melyek majdnem ugyanazon egy közönségnek idejét és erszényét *túlságosan* igénybe veszik.

Nem lenne-e czélszerűbb, ha néhány rokonirányu egylet egybeolvadás által, egy nagy egészszé egyesülne? Minek folytán, kevesebb kiadással, kevesebb fáradsággal, ugyanazt a czélt ellehetne érni.

És most áttérek a nőnek a közpályán való működésére.

Leányaink tanittatása és szakszerű képeztetését illetőleg, ma alig lehet indokolt panaszunk:

Az állam, felekezetek és társulatok e téren máreddig is sokat tettek; s reméljük, hogy jövőre arról is fognak gondoskodni, hogy leányaink nemcsak keresetképesekké nevelődhessenek; hanem hogy képességüknek megfelelő alkalmazáshoz is könnyebben jussanak.

Azonban a tanszak megválasztásánál, mindig leányaink tehetsége legyen az irányadó; nem pedig az, hogy barátnéjuk melyik iskolába jár. — Valamint azon túlzásba sem szabad esnünk, hogy a szaktanulás miatt, a házi foglalkozásoktól egészen elvonjuk; mert a háztartáshoz szükséges ismereteket: főzést, házi rendtartást minden leánynak tudnia kell.

Többektől hallottam már, hogy felsőbb leányiskoláinkban, *igen sokat* és nehéz tantárgyakat tanitnak . . .

Részemről ezen nézetet nem osztom. Először mert nem szükséges, hogy ezen iskolát mindegyik végig járja. Az 5-dik és 6-dik osztályt csak azokkal kell végeztetni, kik kiváló szellemi tehetséggel bírnak. Továbbá azt tartom, hogy hasznos dolgot, *igen sokat* soha sem tanulhatunk. Sőt ha rajtam állana, még egy tárgygyal megtoldanám. Ugyanis:

A polgári jog perrendtartásból taníttatnék leányainknak annyit, hogy melyik ügy, melyik bíróság, hivatal, vagy magasabb forum elébe tartozik? A pénzügyi szakmából annyit, hogy tudják, ha fekvőséget vásárolnak, vagy örökölnek: mennyi illetéket, mennyi idő alatt és hová kell befizetniök?

Hiszen ha leányaink a csillagok járását megtanulhatják — a mi különben igen szép és érdekes tudomány — mennyivel több hasznát vennék a gyakorlati életben, ha az ilyenféle hivatalos eljárásokhoz is értenének egy keveset. Mert valóban a nők tájékozatlansága e tekintetben szánandó. — És ezen ismerethiány miatt a megánosan álló nő sokszor kellemetlenséget vagy kárt kénytelen szenvedni.

Végre, azt hiszem, nem kell bővebben indokolnom, mennyire szükséges, hogy leányaink keresetképesekké neveltessenek. — Ez egy oly tény, melynek fontossága sokszor volt már tárgyalva és beismerve.

De a mily melegen óhajtom, hogy minden leány — ki reá van utalva vagy óhajtja, hogy tehetségének megfelelő alkalmazást nyerjen; épp úgy ellene vagyok a férjes nő hivataloskodásának, legyen az bármily néven nevezendő állás, mely őt otthonától távol tartja. Csakis abban az esetben tudok belenyugodni, ha nincsenek gyermekei és a férj is hasonló állást foglal el.

Mert az a nő, ki házát naponta, rendszeresen elhagyja, gyermekeit másra bizza; az legszentebb női hivatásának nem felel meg.

Vegyünk például egy hivatalos állásban levő nőt, kinek otthon beteg gyermeke van. Mily képtelen gondolat, hogy gyermeke ápolását másra bizza! . . . Mi következik ebből? Az, hogy ha otthon marad nem jó hivatalnok; ha gyermekét hagyja el, nem jó anya . . . Mert mind a két feladatnak egyidejűleg megfelelni lehetetlen!

Aztán az a háztartás, melyet a háziasszony maga vezet, vagy csak hiányosan vezet, mindig kétannyiba kerül.

Továbbá ha a háznak lelke, a nő, többet van a házon kívül, mint belül, bizony nem is lehet az rendes; azonkívül hiányzik belőle az otthon édes melegsége.

Meggyőződésem, hogy a családos nőnek a közpályán való működése, családi életére nézve több hátránnyal jár, minthogy azt az anyagi haszon kipótolhatná.

A családi boldogságot pedig, melyet általa háttérbe szorít, nem pótolja semmi!

Azért, nézetem szerint, családdal bíró nőknek, nem kellene hivatalos állást elfoglalni; vagy csak olyat — például rgyleteknél avagy odahaza magánórákat adva — ami folytonos lekötöttséggel nem jár.

Engedjék át a nők a közpályán való működést a leányoknak, kik idejükkel szabadon rendelkezve, hivataloskodásukkal hátrányt senkinek sem okoznak. — Ellenben gyakran megtörténik, hogy a leány keresményéből nem csak magát tartja fenn, hanem elaggott szülői, vagy kiskoru testvéreiről is gondoskodik.

Ezért a lányok inkább vannak arra utalva, hogy alkalmazásban legyenek, mint azon nők, kiknek kereső férjük van.

Hiszen a nő, a legszebben és legjobban akkor tölti be hivatását, ha mindenekelőtt nő: ki esze és szive által, magának és övéinek, boldog otthont teremt.

Dr. Lengyel Dánielné.

Unitárius egyház történelmi naptár.

Ápril.

2. — 1652-ben az angol parlament meghatározta, hogy a rákowi káté megégettessék.

3. — 1799-ben kir. tanácsos vargyasi Daniel Imre nyolcz ezer r. forint alapítványt tett oly kikötéssel, hogy abból vallási és nemzeti különbség nélkül évenként husz házi szegény részesüljön.

4. — 1810-ben sz. Clarke Fr. Jakab amerikai jeles unitárius lelkész és író.

6. — 1837-ben az E. K. Tanács a főiskola könyvtárnokává diák helyett tanárt rendelt. Könyvtárnok lett Brassai Sámuel. — 1724. Pálfi Zsigmond püspökké választatott.

7. — 1677-ben Koncz Boldizsár egyh. főjegyzővé választatott. — 1780-ban született Channing Ellery Vilmos, Newport-ban. — 1861-ben Járαι János Dézsfalván püspökké választatott.

11. 1612-ben Wighman Edward eretnokség miatt megégettetik Lichfieldben, Angliában. — 1839-ben az E. F. T. eltörölte azt a törvényt, hogy a tanárok és papok könyveik egy részét a főiskolai könyvtárnak hagyják.

12. — 1842-ben az unitárius egyház folyamodik elvett javai kárpótlásáért.

15. — 1861-ben halt meg Szindi Jobbágy András, ki a tordai iskolának 15.000 frtot hagyományozott.

18. — 1882-ben tartatott Liverpoolban az unitáriusok első nemzeti konferenciájja.

19. — 1890-ben meghalt Orbán Balázs.

20. — 1770-ben kelt azon tervét a r. kath. püspöknek (Bajthay Antal) hogy az unitáriusok a hivatalokból rendre kiszorittassanak, kedvesen vette a királyné.

21. — 1824-ben született Daniel Gábor főgondnok.

25. 1605-ben kezdettek a rakovi káté kiadásához Smalcius, Statorius, Moscorovius és Volkelius.

30. 1737-ben meghalt várfalvi Pálfi Zsigmond püspök. Összes könyveit a főisk. könyvtárnak hagyta.

Boros György.

A hetedik fiók-egylet.

„Dávid Ferencz Egylet Felső Fejér-körben is fiókegyletet nyert. Febr. 10-én felső-rákosi ekklesiánkban tartott alpapi törvényszékkel kapcsolatosan körünk buzgó esperese egy rövid, de lelkes és lelkesítő beszéd kíséretében arra hívá fel az együtt levő belső embereket, hogy a többi egyházkörök példájára „Dávid Ferencz fiók-Egyletet“ alakítsunk. — A rég táplált eszme hamar testté lön. Egyhangulag kimondatott, hogy Fiók Egyletté alakulunk s a hivatali személyzet meg is választotta a következőleg: Elnök Osváth Gábor esperes; jegyző Lőrinczy István felső-rákosi, s pénztárnok Kiss Aladár datki lelkész lett. Kimondatott, hogy minden lelkész, énekvezér és egyház köteles tagja lenni az Egyletnek. Felhivattak egyszersmind a belső emberek arra, hogy az alakuló közgyűlés idejéig is az ügynek minél többeket megnyerni igyekezzenek. Hiszszük, hogy a hivatottak lelkesedése meghozza az óhajtott eredményt s egyik — bár gyenge — támasza leszünk a vallás erkölcsi élet nagy épületének, melynek építésén mindnyájunknak külön-külön és együttesen fáradozni szent kötelességünk. A gyengéket is erőssé teheti a lelkesedés és buzgóság s ha tündökölni nem fogunk is: — megnyugtató a tudat, hogy jót akarunk. Előre tehát!

Kiss Aladár.

A Dávid Ferencz Egylet felolvasásai.

Négy hónap alatt négy ízben nyitotta meg a főiskola nagy terme ajtait a D. F. E. és az mindig megtelt Kolozsvár előkelő közönségéből nő és férfi hallgatóval. Ugy tapasztaltuk, hogy a hallgatók szerint a hallgatóság is változott, kivéve az unitárius törzsvendégeket. A felolvasásokról rendre beszámoltunk, némelyiket közöltük. A negyedik alkalommal *Gál Kelemen* tanár a „történelem philosophiájáról“ trztotta első felolvasását, melyből meggyőződünk arról, hogy ifju tanárunkhoz sokszor lesz szerencsénk. Felolvasásában azt adta elé, hogy a történelmi felfogás az újabb időben tetemesen megváltozott. Rájöttek az emberek arra, hogy az események eszmék szüleményei s főleg az uralkodó eszmék az irányadók. Bemutatott egy néhány angol és német, francia és magyar philosophikus történelem íróit. Az ifju tanárt a hallgatóság nagyon szívélyesen fogadta és méltányolta.

Murányi Farkas Sándortól „Az élet könyve“ cz. költeményt olvasta fel Nagy Lajos szigorló papnövendék, nagy hévvel és helyes felfogással. A költeményt közölni fogjuk s akkor újból is meggyőződhetik kiki, hogy mily honfiúi érzelem párosul Murányiban a költői lélekkel. Isszlai Mártonnak két új dallamát hallottuk elénekelve a „VI-ik zsoltárt“ és „Föltamadunk“, mindkettő Rédiger Gézától. Ez egészen új kísérlet volt a D. F. E.-ben és teljesen jól

sikerült, nagy tetszésbeu részesült, a miben szerző főérdeme mellett elismerő dicséret illeti Ürmösi Károly papnövendéket, a ki kellemes hangjával szépen és szabatosan énekelte az elsőt egyedül, a másodikat Kolozsvári Páll VIII. tanulóval.

A főt. püspök úr tartotta a bezáró beszédet, a mely egy felolvasásnak is bevált volna, azzal a különbséggel, hogy az ez évi összes felolvasásoknak meglepően találó, kiválóan szellemes és humoros összeállítása volt. Ha helyünk már el nem volna foglalva, szeretnők szösz szerint adni, de így beérjük aszal, hogy a kolozsvári lapok bő kivonatban ismételték. A bezáró oly remek koronája volt a felolvasásoknak, a mely után a jövő évi felolvasásoktól méltán várunk minden jó sikert. Köszönet a főt. püspök urnak, a felolvasóknak és a hallgatóknak.

Kolozsvári virágok.

Ezt a szép czimet dr Nagy Mór Kolozsvár város egyik tanácsossa adta egy könyvnek, melybe a versei vannak nyomtatva. A könyv szerkesztőségünknek is beküldtétvén, a virágokból egyet bemutatunk minden további észrevétel nélkül. Ebből megítélhető az egész könyv.

Unitárius templom.

Mi tart vissza tőled? Feléd félve nézek:

Lehet-e emberben isteni ígézet?

Még egy olyan ember — s lehetnek milliók,

Mint jogot, s nem kegyet kérve az égi jót.

Oh a Jézus lelkét én is érintettem:

Bárhova forduljak, ott van ő mellettem.

Szeretem, mint istent; de ha ember volna:

A nagy félelemtől eszem megbomolna.

És ha újra élne, s testben megjelenék:

Ördög sugalmától vajjon mentve lennék?

Hátha elsodorna irigy tömeg lázza,

S »Feszítsd meg!« kiálnám az öklömet rázva!

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— **Berde-ünnepély.** Az unitárius főiskola ifjusága márcz. 11-én ünnepélyt rendezett Boros Sándor igazgató-tanár vezetése alatt a halhatatlan emlékü Berde Mózsza emlékére. Közre működtek: Barabás József VIII. gymn. tanuló, ki egy igen szép felolvasást tartott, Kovács István VIII. gymn. t., ki elmondotta pályadíjat (23 korona) nyert emlékbeszédét, Dézsi Ferencz VIII. gymn. t. ki szépen szavalta el Veres Árpád ez alkalomra irt megható ódáját. Boros Sándor igazgató-tanár megható beszéde zárta be a kegyeletes ünnepélyt. Az ünnepélyen a tanári kar is megjelent.

— **Lászlóczki Péter emlékére** neje özv. Lászlóczki Péterné, gyermekei ifj Lászlóczki Samu, Lászlóczki Péter, Molnár Benedekné Lászlóczki Anna, Lászlóczki Péter, veje Kondász Ferencz, 200 frtos alapítványt tesznek ellhunyt édes atyjok „id. Lászlóczki Péter egyháztanácsos kedves és áldott emlékének hódolva, egyszerű és nemes polgári és vallásos életét kiváló emlékünkbé

vésvé és legfőképpen méltányolva azon rajongó szeretet, melylyel ő az unitárius egyház és a kolozsvári unitárius főtanoda iránt viseltetett.“ A kegyes alapítvány a kolozsvári unitárius főiskola szegény tanulói javára szól s már a f. évben részben folyóvá tétetik. Az E. K. Tanács az alapítványt köszönettel fogadta.

— **Kik a református egyház ellenségei?** A „Szabad Egyház“ így felel e kérdésre: „Mikor ön református létére pártfogolja az unitáriusokat, mikor lelkipásztorainkról azt mondja, hogy azok unitáriusok, erre én azt mondom, hogy ön nagyon téved, mert tudományosan képzett református lelkipásztor unitárius nem lehet, mert unitáriusnak lenni, vallási téren annyi, mint nihilistának lenni. Unitarismus annyi, mint vallási nihilismus.“ Ezt az ékes és böles beszédet mi csak azért közöljük, hogy olvasóink ne feledjék el, hogy a magyar protestáns egyház-irodalomban még mindig vérgödik az a csodabogár, a melyet „Szabad Egyház“-nak neveznek.

— **Mesék az iskolában.** A Magyar Mese- és Mondavilág, e nagyszerű vállalat megindulása alkalmából nagy érdekű cikket irt Gyertyánffy István, e kiváló pedagógus, a közökt. miniszterium által kiadott Néptanító Lapjában. — Örömmel konstatálja, hogy a népmesék már kezdik kiszorítani az iskolai olvasókönyvekből a vizenyős, többnyire németből fordított „erkölcsi“ elbeszéléseket, de az iskola ezt főleg külső segítségnek köszönheti, nevezetesen a magyar gyermekirodalom egynehány jelesének. Gyertyánffy szerint, meg kell nyitni az iskolák ajtait Benedek Elek meséi és mondái előtt, mert azoknak az iskolai könyvtárakban van helyük első sorban. A kitünő pedagógus e lelkes szavaival együtt megemlíti, hogy a „Magyar Mese és Mondavilág“-ból most jelent meg a 3. füzet szebbnél szebb mesékkel (Bolond Istók, Mirkó királyfi, A béka, Feketeország) s gyönyörű illusztrációkkal Széchy Gyulától. Egy füzet ára 25 kr. Tíz füzet előfizetési ára 2 frt 50 kr. s annak, ki tíz füzet árát előre beküldi, az egyes füzeteket bérmentve küldi meg — kétheti időközben — a kiadó Athenaeum. Az egész vállalat egyelőre 50 füzetre van tervezve. Különösen ajánljuk a valóban nagybecsű vállalatot úgy a szülők, mint a tanítók figyelmébe.

— **Világnapló.** J. Virág Béla budapesti hirlapíró szerkesztésében „Világnapló“ czimen oly hetilap jelent meg február hó elején, mely eddig páratlanul áll a maga nemében. A hírek lexikonja ez, vagyis hetenként összegyűjti a hét folyamán a világsajtóban megjelent összes érdekes híreket és cikkeket. A rendkívül érdekes hetilap előfizetési ára egy évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. A pénz a „Világnapló“ kiadóhivatalának küldendő: Budapest, IX., Rákostucz. 2. szám

— **„Tanítók (tanítónők) jogai és kötelességei.“** Van szerencsém tisztelettel tudatni, hogy „Tanítók (tanítónők) jogai és kötelességei“ című munkám, melyet a fennálló törvények, szabályrendeletek, rendeletek, utasítások, elvi jelentőségű határozatok és döntvények alapján állítottam össze, megjelent és 2 frt 20 krért közvetlenül tőlem (Kolozsvár, kir. tanfelügyelőség) beszerezhető. Bolti ára 2 frt 60 kr. lesz.

A „Tanítók (tanítónők) jogai és kötelességei“ mint uttörő e hiányokon segíteni óhajtván hű és biztos tanácsadója lesz minden elemi- felsőnép- és polgári iskolai tanító- és tanítónőnek, ugyszintén mindazoknak, kik a népoktatás ügygyel bármely szempontból foglalkoznak. Használhatják e munkát a tanfelügyelők és közigazgatási bizottságok, városi hatóságok, községi előjáróságok, iskolaszékek és gondnokságok, az iskolafentartók, kisdédóvók és a szülők is. A tanító- és tanítónő-képezdékekben az iskolai szervezettani oktatásnak alapul szolgálhat, — azon növendékekre nézve pedig, kik a képezdek elvégzése után új pályájukat kezdik meg: nélkülözhetetlen utmutató lesz az életben.

Kérem: fogadják oly jó indulattal, mint a mily szeretettel én nyujtom.

Kolozsvárt, 1894. február 28-án — Dr. Szabó Mihály, Kolozsvármegye kir. s-tanfelügyelője.

Egy r. kath. pap ellen fegyelmi eljárást indítottak, mivel egy főhadnagyot a katonai hatóság engedélye nélkül esketett meg.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

Utolsó hónap. Az egyleti tagok névsora fizetésök kimutatásával a jövő hónapban minden tagnak meg fog küldetni s abból derül ki, hogy kiki mint egyli. tag, vagy mint előfizető mennyiben tett eleget kötelezettségének. Még mindig sok a hátrálék, de **ápril 15 ig** ki lehet egyenliteni az egészét. Nagyon kérjük a t. tagokat és előfizetőket, küldjék be a mivel hátrálékkal vannak, hogy a ki a kimutatásba néz, jó képet lásson benne. Siessünk, mert az idő halad.

A D. F. Egylet kereszturkői fiókja febr. 28-án Szt.-Abrahámon tartotta meg felolvasó gyűlését az egész vidék intelligens és köznépeinek, valamint papságának és tanítóságának meleg érdeklődése mellett. A gyűlést istentisztelet előzte meg, melyen jeles alkalmi imát és egyli. beszédet mondott: „a r a n y a m, e z ü s t ö m n i n c s e n é n n e k e m, a m i m p e d i g v a n, a z t a d o m“ igék alapján Ürmösi Sándor fiátfalvi pap. A templomból a közönség az iskola tágas termébe vonult. Itt az egylet érdemes elnöke üdvözlővén a közönséget, megnyitja a gyűlést. Demeter Dénes papj. alkalmi költeményeivel, Dr. Jankovich Pál „A szegény ügy“ cz. talpraesett felolvasásával, valamint Szász Ferencz Ábrányi „Koldus“ cz. költeményének elszavalásával mulattatták a közönséget és építették a vallásos és erkölcsös élet templomát. A dalkör tagjai nem jelenhettek meg, mivel saját pénztáruk gyarapítására a korondi fürdőre egy nagyszabású concertre készülnek. A gyűlés hatását jellemzi az, hogy a helyszínén 4 új tag jelentkezett.

i. r.

Az „Unitárius Közlöny“-re bármikor elfogadjuk az előfizetést. Új előfizetőknek nemcsak a megjelent számok, hanem azok mellett két kép is fog küldetni. Ebben az évben csaknem mindenik számban egy kép fog megjelenni. — Nemcsak felnőttek, hanem ifjak is örömmel olvassák az „Unitárius Közlönyt.“ Ára egész évre csupán 1 firt 20 kr.

4 szép ének tanulóknak: Esti ima, Iszlai Mártontól, VIII zsolttár, Jékei Aladártól; XIII. zsolttár, Rédigér Gézától; Esti ének, Rudnyánszky Gyulától, melyekhez a dallamot Iszlai Márton énekvezér ur szerezte, egy néhány példányban kapható az „Unitárius közlöny“ szerkesztőségénél: A négy ének együtt: 4 kr. Az énektanító uraknak ajánljuk figyelmébe, hogy 2 firtért 60 példányt küldünk bérmentve.

A „vallásszabadságról“ szóló felolvasást, melyet Várkonyi Endre tanár háromszéki f. egyletben tartott s lapunk közölt, több lap átvette lapunkból és pedig a „Székely Nemzet“, „Tolnavármegye“ politikai lap, majd a „Tolnamegyei Közlöny“, mindegyik megnevezve a kört, a hol elmondattott, végre a „Pesti Hirlap.“ Gratulálunk a szerzőnek!

Az Unitárius Közlöny perselyét újból is a hívek szíves figyelmébe ajánljuk. A Választmányhoz igen gyakran érkeznek kérések könyv és másféle segélyért, a mit csak úgy teljesíthet, ha a perselyből lesz mit kivégyen. Legközelebből Sofiába küldöttünk könyveket s egy szegény beteges, nem unitárius vallású tanítónak adtunk olvasó könyvet és egy egyházközségbe csaknem félárban leszállítva küldöttünk bibliákat.

Keresztetik az Unitárius Közlöny I. köt. 1-ső száma akár cserében más számért, akár pénzért.

A D. F. E pénztárába 1894. jan. 21-től febr. 22-ig a következő befizetések történtek:

Előfizetési díjat fizettek: Binecz Ilka Bpest (94-re), Koncz György N.-Borosnyó (94-re), Krosetz Janka, Kőszeg (94-re) Kis András Somogy-Csurgó (94-re), Lőrinczy Dezső, Fogaras (94-re), Deák József Sarkad (94-re), Böckel Károlyné Kolozsvár (92—93) Lászlóczky Sámuel Kolozsvár (94-re), Szigethy Sándor, Torda (94-re), Sebes Pál, Bpest (94-re), Gábos Dénes, Héjasfalva (94—95-re), Várfalvi Olvasó- és Dalkör (94-re), Doby Antalné, Homonna (94-re), Sinczy Ferencz N.-Várad (94-re).

A háromszéki fiók-egylet pénztárába rendes tagsági díjat fizettek: Veres Ferencz Árkos (93-ra), Csifó Salamon Árkos (93-ra), Hosszú Ferencz Kálnok (93-ra), Bedőházi József Kálnok (93-ra), Bedő Lajos Kálnok (91—93-ra), Cserei Gyula, Árkos (93-ra), Nagy József, Árkos (93-ra), Nagy Sándor, Árkos (92-ra). Utó Dániel, Kálnok (91—93-ra) Bedő Sándor Sepsí-Szt.-György (92-re) Kis Jenő Kézdi-Vásárhely (94-re).

A marosköri fiók-egylet pénztárába rendes tagsági díjat fizettek: Gál Ferencz Szentgericze (93-ra), Albert Áron Ny.-Gálfalva (86—93-ra), Tóth Károly, Kaal (86—88-ra), Májai Gábor. Szentgericze (93-ra), ifj. Nagy Zsigmond, M.-Szt.-Király (93-ra), Incze Lajos, Ákosfalva (94-re), Csóktalvi unitárius ekkl. (94-re), Szt.-háromsági unitárius ekkl. (94-re), Ny.-Szt.-Lászlói unitárius ekkl. (94-re), Ny.-Szt.-Mártoni unitárius ekkl. (94-re), Vadadi unitárius ekkl. (94-re), Iklandi unitárius ekkl. (94-re), M.-Szt.-Királyi unitárius ekkl. (94-re), Lőrinczi Dénes Ikland (94-re) Kozma Miklós (94-re), Filep Domokos (94-re).

Az Unitárius Közlöny perselyébe adakoztak: Gyulay László Kolozsvár 2 korona (második adomány) és Kelemen Albert esperes M.-Szt.-Király 1 korona, Buzogány Mariska k. a. Budapest. Fogadják az egylet szíves köszönetét.

Felkérem mindazokat a buzgó egyleti tagokat, kik a Fiat. Barátja vagy más egyleti kiadványok elárusítását magukra vállalták, ezekről szíveskedjenek minél előbb elszámolni.

Kolozsvár (Viz-utca 5. sz.)

Gálfi Lőrincz, pénztárnok.

Szerkesztői izenetek. Tudakozónak. Már korábban nyilvánítottuk, hogy célunk a nevezetes unitárius férfiak és nők s ugyszintén az unitárius intézetek képét kiadni, mert ezek a mi olvasóinkat érdeklik, s mások úgy sem adják ki, ha mi nem. Hogy mennyire terjeszkedhetünk, az az Egylet pártolótól s a lap előfizetőitől függ. Ha ön segítségünkre lesz nagy köszönettel veszszük az ügy érdekében. A f. évben alelnökeink, hihetőleg a bölöni régi templom s egy pár jelesinkre kerülünk sorra. — „Édes anyám emléke“ K. J. A verseléssel még a kezdet kezdetéig sem jutott el, mert vagy nem ismeri vagy nem tudja alkalmazni a leggyyszerűbb szabályt is. Jó lesz megtanulni a költészetant, s azalatt is látogasson el a költőmesterekhez: Aranyhoz, Petőfihez, Tompához s a többihez s majd idővel álmat fog látni s abból megtudja, hogy a költészet muzsája hajlandó-e társaságába fogadni. — V. M. Br—ó. Szép és tanulságos mint a többi. A nyár elején adjuk. Megjelent 19, van még három. Ird meg, melyik számok hiányoznak. — Sz. S. R. „Barátságos beszélgetések az unitárius vallásról“ az orthodox Kálvinista vallás bírálata s az unitárius vallás ismertetése párbeszédben, tehát egészen népszerű alakban. Szerkesztőségünkben van egy pár példány. Ha 33 krt beküld, egy példánnyal szolgálhatunk. Itt helyt 30 kr. az ára. — D. G. Ks. Elment. — B. J. T—a. Hivatalos leirat ment. Csak feleljetek a kérdésekre gyorsan, mert minden rendbe jó. — B. J. Polgárdi. Örömmel vettük. Rendre közölni fogjuk, de egy kevés türelmet kérünk, mert nagyon sok kézirat van jelenleg a fiókban. Hiszszük, hogy a sok jó gyakorlati tanács nem marad eredménytelenül. Üdvözet! — s. s. K. Nagyon helyesen teszed. Csak egyesült erővel ha megyünk valamire! — Ü. S. F. Alig hogy el nem késett.

TARTALOM: Gethsemáné kertje. (Költ.) Murányi Sándor. 49. lap — Jézus Krisztus. Boros György. 51. l. — Krisztus és a felhő. (Költ.) Végh Mátyás. 53. l. — A nő működése otthon, a társadalomban és a közpályán. Dr. Lengyel Dánielné. 54. l. — Unitárius egyháztörténelmi naptár. Boros György. 59. l. — A hetedik fiók-egylet. Kiss Aladár. 60. l. — A Dávid Ferencz Egylet felolvasásai. 60. l. — Kolozsvári viragok. (Költ.) 61. l. — Egyházi és iskolai mozgalmak. 61. l. — Egyleti élet és munkásság. 63. l. —